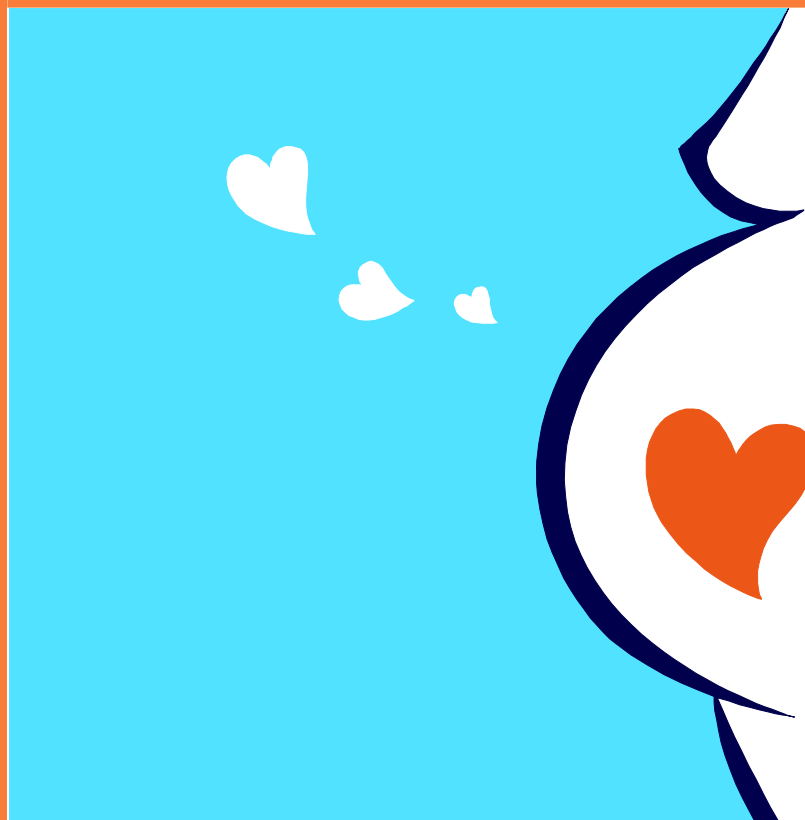

Korus Vest
Stavanger

RAPPORT

Pilotprosjekt - FRIDA

Tidlig samtale med gravide om alkohol og levevaner

Kompetansesenter rus - region vest Stavanger
Rogaland A-senter
På oppdrag fra Helsedirektoratet

INNHold

Bakgrunn	3
Mål med prosjektet	3
Organisering	3
Organisasjonskart	4
Opplæring	5
Rekruttering av gravide og medieomtale	5
Ressursbruk	5
Antall samtaler	6
Evaluering	6
Oppsummering og prosjektlederens erfaringer	7

Vedlegg

- Vedlegg 1. Avtale med kommunene
- 2. Invitasjon til kommuner
- 3. Tilleggsbrev til kommuner
- 4. Plakat
- 5. Brev til apotek
- 6. Opplæringsdager, 5 stk
- 7. Avslutningskonferanse
- 8. Halvårsrapporter, 4 stk
- 9. Leserbreve
- 10. Statsbudsjett 2013-2014 og 2014-2015
- 11. Kvalitativ spørreundersøkelse
- 12. Meny - Agenda

Pilotprosjekt – FRIDA

Bakgrunn

Helsedirektoratet har siden midten av 2000-tallet arbeidet aktivt med å informere om konsekvenser av alkoholbruk i svangerskapet, som et tiltak i Regjeringens opptrappingsplan for rus (2007-12). Gjennom årlige informasjonskampanjer har gravide og befolkningen blitt informert om helsemyndighetenes anbefaling om avhold gjennom hele svangerskapet. Direktoratet har innsett at alkoholbruk og andre levevaner som kan hemme fosterets utvikling bør tas mer systematisk og grundig opp med alle gravide. Dette innebærer at det bør tilbys en konsultasjon i en betydelig tidligere fase enn det som er vanlig i dag. Kompetansesenter rus- vest, Stavanger, var interessert i samme tema og fikk i oppdrag å gjennomføre et pilotprosjekt om tidlig samtale.

Mål med prosjektet

Målsettingen var å utvikle en tidlig samtale om alkoholbruk og levevaner i graviditet, som en del av svangerskapsomsorgen. Hvis gravide kan få samtale og veiledning rett etter at graviditeten er bekreftet, får de større mulighet til å endre sine levevaner tidlig og økt kunnskap til å kunne ta informerte valg. Dette kan redusere risikoen for at fosteret blir utsatt for skadelig påvirkning på grunn av usunne levevaner. Samtalen skulle gjennomføres innen en uke etter at helsestasjon eller fastlege er kontaktet, så fort graviditet er bekreftet og innen utgangen av svangerskapsuke 9.

Temaer som blir tatt opp i samtalen er alkohol, røyk/snus, medikamenter, rusmidler, fysisk aktivitet, kosthold, folat og eventuelt andre tema som den gravide er opptatt av. Samtalen struktureres ved hjelp av meny – agenda, (se vedlegg). Samtalen baserer seg på grunnelementene i MI (motiverende samtale) og foregår i dialog med den gravide. I løpet av pilotprosjektet utvikles samtalemetoden, etableres gode rutiner rundt samtalen og erfaringer fra kommunene. Piloten skulle også gi erfaringer fra organisering av arbeidet og rekruttering av deltakere til en tidlig samtale.

Ved oppstart av prosjektet i 2012 deltok fem kommuner, og i løpet av prosjektet økte antallet til tolv. Alle kommunene var fra Rogaland, med stor spredning i folketall. I disse kommunene var det til sammen mellom 18 - 21 jordmødre som gjennomførte samtaler. For å samle tilstrekkelig med erfaringer var målsettingen å gjennomføre til sammen 500 samtaler i løpet av en gjennomføringsperiode på ett år. Leger fikk informasjon om prosjektet og legekontorer ble samarbeidspartnere ved at de informerte gravide som tok kontakt med dem om samtaletilbudet på helsestasjonen.

Organisering

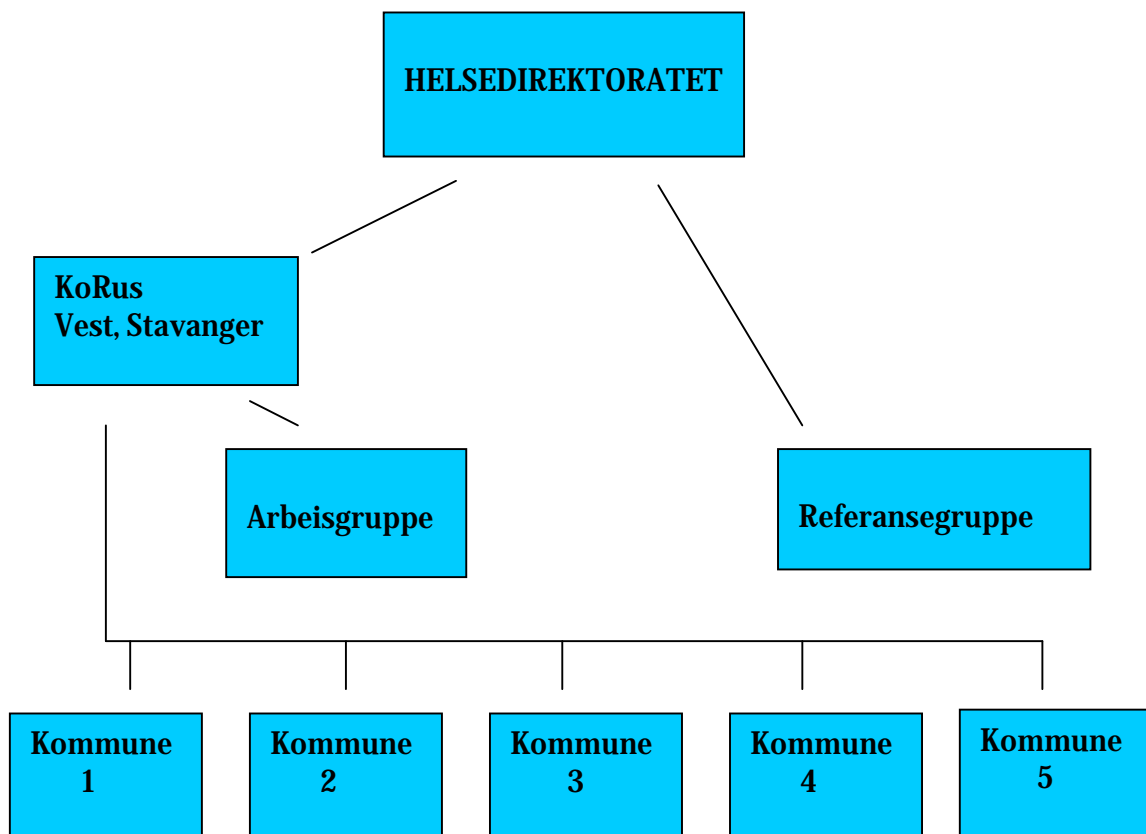
Prosjektlederen jobbet først 50 % ved Kompetansesenter rus – vest, Stavanger. Helsesøster Bente Høgmo var prosjektleder 2012-2013. Fra 1.mars 2013-14 overtok jordmor Elin Barane Helland og økte da til 60 % som prosjektleder.

Ved kompetansesenteret ble det nedsatt en arbeidsgruppe for å støtte prosjektlederen i spørsmål om materiell, samtalemetode, arbeidsmetode osv. Med i arbeidsgruppen var psykologspesialist Annette Bjelland, ledende helsesøster Bente Høgmo, jordmor Wenche

Sola Maudal og jordmor/prosjektleder Elin Barane Helland. Arbeidsgruppen har hatt 13 møter totalt, 2 møter i 2012, 7 møter i 2013 og 4 møter i 2014.

I Helsedirektoratet var seniorrådgiver Marianne Virtanen og rådgiver Eli Margrete Fjelde ansvarlige for prosjektet. Helsedirektoratet nedsatte en referansegruppe med eksperter fra praksis- og teorifeltet, bl.a. jordmorforeningene og legeföreningen. Deltakere var: Ph.D. Nanna Voldner, HF Ous, spesialkonsulent Titti Huseby, KoRus sør, jordmor Gunnbjörg Andreassen, HF Nord, Tromsø, jordmor Aaste Benedicte Gjernes, Jordmorforbundet, dr. med Marit Hermansen, DNLF/Forening for allmenmedisin, dr.med Astrid Alvik, UiO, fagdirektør Kristin Tømmervik, Rusbehandling Midt-Norge HF, leder Marit Heiberg, Jordmorforeningen, dr.med. Helene Peterson, DNLF/Gynekologisk forening og rådgiver Kjersti Kellner, Helsedirektoratet. Referansegruppen har hatt fire møter totalt, 1 møte i 2012, 2 møter i 2013 og 1 møte i 2014.

Organisasjonskart

Opplæring

Alle jordmødre og de fleste av deres ledere har fått opplæring og veiledning både før og i løpet av prosjektperioden.

Det har vært 7 opplæringsdager totalt for deltagerne i prosjektet. Det er gitt opplæring i samtalemotiverende samtale (MI), kartlegging av alkoholbruk ved hjelp av Tweak skjema, bruk av samtalemateriell samt skjemaet meny-agenda, informasjon om røyk/snus og kosthold. Det er også fokusert på hvordan rekruttere gravide til samtale, øke samarbeidet med leger og apotekpersonell, "den vanskelige samtalen" og psykisk helse. Mot slutten av prosjektet var det sentralt å diskutere hvordan videreføre tidlige samtaler etter at prosjektet var avsluttet, hvordan ivareta gravide med behov for videre oppfølging og hvilke tilbud som evt. kan benyttes ved Frisklivssentralene.

Vedlagt ligger kopi av program for opplæringsdagene.

Rekruttering av gravide og medieomtale

Det tok tid før samtaletilbudet ble kjent blant de som nettopp hadde blitt gravide. Det har derfor vært viktig å informere bredt og gjentatte ganger om samtaletilbudet gjennom mange ulike kanaler.

Legekontor, helsestasjoner og apotek har vært viktige medspillere for å rekruttere gravide, selv om samarbeidet med legekontor og apotek til tider har vært utfordrende.

Det har vært utført en rekke informasjonstiltak: Informasjonsskriv, plakater, informasjon på kommunenes hjemmesider og møter med kommuner. Visittkort er delt ut på apotek ved kjøp av graviditetstester, egglosningstester og ved kjøp av folat. Det har blitt annonsert i lokalaviser, på kinoer, på google og ved Rogaland A-senter sine egne nettsider og arrangement.

Jordmødre og prosjektlederen har jobbet aktivt for å få medieomtale. Enkelte lokalaviser har skrevet om prosjektet flere ganger. Jordmødre har også stått på stand på kjøpesenter. Det har vært informasjon om prosjektet på nettsiden, helsenorge.no/gravid og på Helsedirektoratets egne sider om graviditet.

Ressursbruk

Helsedirektoratet har finansiert prosjektet (samt evalueringen fra IRIS), i 2013 og 2014 med øremerkede midler fra statsbudsjettet. Tilskuddet til kompetansesenteret (inkl. midlene til kommunene) har totalt vært på 3,792 mill. kr. Jordmødrenes stillinger ble utvidet med en stillingsbrøk på 10 % dvs. en halv dag per uke. Tiden ble brukt til samtaler med de gravide og andre oppgaver i prosjektet, derunder til rekrutteringstiltak, informasjon, rapportering, kontakt med prosjektleder, deltakelse i opplæring/kurs osv. Hver samtale skulle vare i 40 min. og det ble beregnet 20 min. til for- og etterarbeid.

Prosjektlederen har skrevet om prosjektet i Tidsskrift for jordmødre og Jordmorbladet samt hatt innlegg på Jordmordagene hos Den norske jordmorforening og Jordmorforbundet. Prosjektleder har hatt møte med finansminister Siv Jensen på Rogaland A-senter og en kort samtale med helseminister Bent Høie om prosjektet. Det er laget en Facebook-side som

informerer om prosjektet og om tilbudet til de gravide og artikler der temaer om levevaner blir presentert.

Vedlagt halvårsrapportene 2012-2014.

Antall samtaler

Kommune	Antall jordmødre	Antall samtaler 2014	Samtaler totalt i løpet av prosjektet	Deltakelse i prosjektet: antall mnd
Gjesdal	1	28	53	26
Haugesund	1-2	27	46	19
Hå	1	46	102	26
Karmøy	3-4	68	118	19
Klepp	1	21	55	26
Randaberg	1	5	5	10
Sandnes	3-4	81	158	26
Sauda	1	8	8	8
Sola	1-3	22	65	26
Suldal	1	8	8	8
Time	2	66	128	21
Vindafjord	1	9	9	9
Sum		389	755	

Prosjektet er omtalt i statsbudsjettet for 2015 og det anbefales der at erfaringer fra prosjektet inntas i arbeidet med revidering av Svangerskapsretningslinjene (se vedlegg).

Det ble i desember 2014 arrangert en konferanse i Stavanger for å spre informasjon om prosjektets erfaringer om tidlig samtale og for å fremme videreføring av samtaletilbudet i kommunene.

Deltakere kom fra kommuneadministrasjoner, fylkeskommunen, fylkesmann, helsesjefer, politikere, jordmødre osv. Konferansen ble en vellykket prosjektavslutning. Program for konferansen ligger som vedlegg.

Evaluering

Forskningsinstitusjonen International Research Institute of Stavanger, IRIS, vant oppdraget om å evaluere prosjektet. De fulgte prosjektet fra begynnelsen og ut 2013. Evalueringen viser at både de gravide og helsepersonell er meget fornøyde med samtaletilbudet og at samtalerne ser ut til å fylle et reelt behov.

Evalueringsrapporten finnes her:

[http://gammelweb.iris.no/internet/student.nsf/199f312efd2a0cacc125680e00635b85/7895da07b617ab90c1257cd20026856a/\\$FILE/Sluttrapport%20IRIS%202014-06%20FRIDA.pdf](http://gammelweb.iris.no/internet/student.nsf/199f312efd2a0cacc125680e00635b85/7895da07b617ab90c1257cd20026856a/$FILE/Sluttrapport%20IRIS%202014-06%20FRIDA.pdf)

Oppsummering og prosjektlederens erfaringer

Pilotprosjektet FRIDA har pågått over 2 år. Det har vært et vellykket prosjekt som har gitt bred og god erfaring for jordmødre. De har fått mye kunnskap om forskjellige tema i svangerskapsomsorgen og redskap (MI) til den gode samtalen.

Gravide er positive til den tidlige samtalen og håper at tilbudet vil fortsette.

De fleste kommunene fortsetter med tidlig samtale, andre håper på mer midler for å kunne øke jordmødrenes stillinger, slik at det vil la seg gjøre å fortsette dette arbeidet.

Prosjektleder har fått forespørsel fra andre kommuner i landet og vil fortsette å informere om prosjektet i flere fora.

Antall gjennomførte samtaler og etterspørsel har økt mye siste tiden, noe som viser at endringer av rutiner tar tid. Det krever omfattende mediaomtale, annonsering og informasjon for at kvinnene skal få vite om tilbudet og ta kontakt med helsestasjoner rett etter at graviditeten er bekreftet.

I begynnelsen var det vanskelig å få legekantorene til å gi informasjon om tilbudet noe som har endret seg underveis i prosjektet. Det erfares lite motstand fra legene over at jordmødrene har den tidlige samtalen.

Jeg håper at erfaringene fra pilotprosjektet fører til en anbefaling om tidlig samtale i svangerskapsomsorgen.

Elin Barane Helland
Prosjektleder/jordmor

Stavanger 13.02.15

Vedlegg 1. Avtale med kommune

**Avtale
om pilotprosjektet
"FRIDA"
Tidlig samtale med gravide om alkohol og levevaner
mellom
..... kommune og
Korus Vest, Stavanger**

1.
Kommunen deltar i et pilotprosjekt om tidlig samtale om alkohol og levevaner med gravide. Prosjektet ledes av Kompetansesenter rus vest, Stavanger (Korus vest). Formålet er å sikre at prosjektet gjennomføres i kommunen etter prosjektplanen og avtalen.
2.
Kommunen skal organisere et tilbud til alle gravide om en tidlig samtale. Samtalen består av en kartlegging av alkoholbruk med kartleggingsverktøyet TWEAK, samt informasjon og veiledning om levevaner. Kartlegging og samtale skal utføres i tråd med anvisning for kartleggingen og et veiledningshefte. Samtalen gjennomføres av helsepersonell i svangerskapsomsorgen rett etter at graviditeten er bekreftet og innen svangerskapsuke 9 + 6. Den bør foregå innen en uke etter at den gravide har tatt kontakt. Samtalen kommer i tillegg de ordinære svangerskapskontrollene.
3.
Det avtales at samtaler skal gjennomføres i kommunen i minimum 6 måneder, med mulighet til forlengelse inntil totalt antall samtaler for prosjektet er oppnådd.
4.
Kommunen skal sørge for at helsepersonellet i prosjektet deltar i opplæringen / møter om kartlegging og samtalemetodikk slik at de får den nødvendige kompetansen. Deltakere og den ansvarlige i kommunen må rapportere til prosjektlederen om fremdrift, erfaringer og evt. problemstillinger som oppstår.
5.
Det pågår en ekstern evaluering av prosjektet som utføres av IRIS. Kommunen har ansvar for at deltakerne medvirker i evalueringen slik at forskeren får samlet inn nødvendige opplysninger.
6.
Korus vest, Stavanger overfører øremerkede midler til kommunen.

Midlene brukes til å utvide den enkelte deltakers stillingsbrøk slik at vedkommende kan bruke en halv dag hver uke til samtaler. En samtale skal vare i 40 minutter. Resten av prosjekttiden skal brukes til forarbeid / etterarbeid og andre prosjektoppgaver.

7.

En beregning av prosjektmidler til kommunen vedlegges denne avtalen.

8.

50 % av midlene overføres når prosjektet starter opp.....(mars 2013).

Resterende 50 % overføres når prosjektet avsluttes.....(september2013).

Sted og dato

Helsesjef / Rådmann
Kommune

Direktør
Rogaland A-senter
Korus vest, Stavanger

Vedlegg 1

I.....kommune, gjennomføres "Tidlig samtale med den gravide om alkohol og levevaner". Det er(antall) jordmor/jordmødre som deltar i prosjektet. Dette utgjør en økning stillingsbrøk på 10 % pr. jordmor. Beregningene av øremerkede midler til kommunen tar utgangspunkt i gjennomsnittlig avlønning for jordmødre i de fem deltakerkommunene og er satt til kr.....pr. mnd/pr. jordmor . Overføring pr stilling – sette opp regnskap?

Midlene brukes til å utvide den enkelte deltakers stillingsbrøk slik at vedkommende kan bruke en halv dag hver uke til samtaler i en periode på 6 måneder. En samtale skal vare i 40 minutter, resten av tiden skal brukes til forarbeid / etterarbeid og andre prosjektoppgaver.

Dersom det ønskede antallet samtaler for prosjektet ikke oppnås innen 6 måneder, kan perioden utvides inntil maksimalt 8 måneder.

Vedlegg 2. Invitasjon til kommuner

Kommuner i Rogaland
v/ Helsesjef

Invitasjon

Stavanger 30. mai 2012

til å delta i et pilotprosjekt om tidlig samtale med gravide om alkohol og levevaner

Gravide har krav på informasjon og veiledning om det som kan være skadelig for fosteret. Dette gjelder bl.a. bruk av alkohol, tobakk osv. Kompetansesenter rus vest - Stavanger (KoRus), har fått i oppdrag av Helsedirektoratet å medvirke i utvikling og utprøving av tidlig samtale om levevaner.

I prosjektet skal de gravide få tilbud om en samtale i begynnelsen av graviditeten (uke 6-8). Samtalen baserer seg på en kartlegging av alkoholbruk ved hjelp av kartleggingsverktøyet TWEAK. Samtalen skal ikke erstatte innskrivningssamtalen (første ordinære konsultasjon) i svangerskapsomsorgen, men kommer i tillegg.

KoRus vest, Stavanger ønsker nå å komme i kontakt med kommuner i Rogaland som ønsker å delta i pilotprosjektet.

Det er ønskelig at både jordmødre og leger deltar, men om dette ikke lar seg gjøre er vi åpen for at bare kommunalt ansatte er med i prosjektet. Vi vil gjennomføre pilotprosjektet i 3-5 kommuner i en periode på ca. ett år. KoRus vest, Stavanger vil gi opplæring i bruk av kartleggingsverktøyet, samt en innføring i samtalemetodikken (MI), som har fokus på endringsarbeid i forhold til levevaner og adferd.

Det utarbeides et veiledningshefte, som inneholder informasjon og gir praktiske råd om gjennomføringen. Kompetansesenteret skal bistå deltakere og følge opp underveis. Kommunene vil bli tildelt midler for å kompensere arbeidstiden som brukes til opplæring og samtaler. Det er etablert ei lokal arbeidsgruppe som medvirker i prosjektet, samt en nasjonal referansegruppe.

Vi ønsker et møte med dere for å gi en grundigere orientering og diskutere saken, og vi vil ta kontakt i nær framtid.

Mer informasjon om TWEAK og Motiverende samtale finnes på:

<http://www.snakkomrus.no/>

Med vennlig hilsen
Elin Barane Helland
Prosjektleder/jordmor
Kompetansesenter –rus vest, Stavanger
Tlf. 51729134/93284902
Elin.barane.helland@ras.rl.no

Bente Sikveland
Avd. leder

Kopi: Rådmann
Leder for helsestasjonstjenesten
Kommuneoverlege

Vedlegg 3. Tilleggsbrev til kommuner

Kommuner i Rogaland

Deres ref.:
Saksbehandler: MAV
Vår ref.: 12/3093
Dato: 24.05.2012

Prosjekt om tidlig samtale med den gravide om alkohol og levevaner - Innvitasjon fra Kompetansesenter rus vest Stavanger til å delta i et pilotprosjekt

Med samhandlingsreformen har kommunene fått større ansvar for folkehelsearbeidet og på levevaner, som har betydning for helse. I Rogaland planlegges det nå et forebyggingsprosjekt som retter seg mot gravide.

Bakgrunn

Ni av ti kvinner bruker alkohol, og alkoholforbruk har økt de siste tiårene og ligger særlig høyt blant yngre voksne. Når kvinnene blir gravide har de gjerne etablert alkohol- / rus-/ røykevaner som kan være vanskelig å bryte. Gravide har ofte mange spørsmål og behovet for informasjon er stort. For at kvinnene skal kunne treffe informerte beslutninger må de få kunnskap om levevaner, som har betydning for mors og fosterets helse.

Pilotprosjekt

Kompetansesenter rus vest – Stavanger, har fått i oppdrag fra Helsedirektoratet å gjennomføre et prosjekt om tidlig samtale med den gravide. Prosjektet planlegges å foregå i ett års tid med oppstart 2. halvår. Tilbudet bør gis til alle gravide. Det vil bli gitt opplæring i kartlegging av alkoholbruk og samtalemetodikk. Kommunene vil få tildelt midler for å kompensere arbeidstiden som brukes til samtaler. Det etableres også en nasjonal referansegruppe hvor forskere, praktikere, legeföreningen og jordmorforeningen deltar.

Kompetansesenteret søker nå kommuner som vil delta i prosjektet, og vi viser til brevet fra dem. Vi håper at prosjektet er av interesse og at en orientering fra kompetansesenteret vil gi et godt grunnlag for å avgjøre om dere vil delta i prosjektet.

Vennlig hilsen

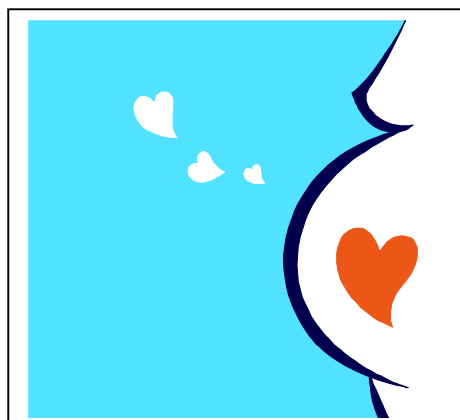
Henriette Øien e.f.
avdelingsdirektør

Marianne Virtanen
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

GRAVID? TILBUD OM TIDLIG SAMTALE MED JORDMOR

Kvinner som har blitt gravide har ofte mange spørsmål. Hva kan en gjøre og ikke gjøre, og hva er best for mor og barn? Du kan nå få en tidlig samtale om levevaner slik at du og barnet har det best mulig. Det er også rom for å ta opp andre temaer. Tilbudet gjelder gravide i Sandnes, Time, Hå, Sola, Klepp, Gjesdal, Karmøy og Haugesund. Samtalen erstatter ikke første konsultasjon, men er et tilbud som kommer i tillegg til de ordinære svangerskapskontrollene. Samtalen er gratis og varer i cirka 40 minutter.

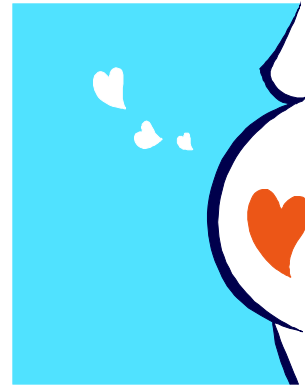

Kontakt helsestasjonen
med en gang graviditeten er bekreftet så vil du få time innen en uke.

Bryne helsestasjon, Time	Tlf. 51777623
Ålgård helsestasjon, Gjesdal	Tlf. 51611220
Sandnes helsestasjon	Tlf. 51335816
Sola helsestasjon	Tlf. 51653221
Nærbø helsestasjon, Hå	Tlf. 51799802
Klepp helsestasjon	Tlf. 51429960

FRIDA er et prosjekt mellom Helsedirektoratet og Korus vest, Stavanger og de aktuelle kommunene.

Vedlegg 5. Brev til apotek

Til apotekene

Samarbeid om pilotprosjektet Tidlig samtale med gravide om alkohol og levevaner (FRIDA)

I pilotprosjektet FRIDA gis det nå et tilbud til gravide om en samtale om levevaner. Samtalen foregår hos jordmor på helsestasjonene. I samtalen får kvinnene informasjon om hva som kan påvirke barnets helse og hva som kan skade barnet. Aktuelle tema er folinsyre, kosthold, fysisk aktivitet, alkohol, tobakk, medisinbruk, osv.

Prosjektet er et samarbeid mellom Kompetansesenter rus, vest Stavanger, Helsedirektoratet og utvalgte kommuner i Rogaland og pågår i 2013.

Kvinner som nylig har blitt gravide kan kontakte helsestasjonen så fort som mulig og vil få et tilbud om samtale i løpet av få dager. Denne samtalen kommer før vanlig innskrivingskonsultasjon hos lege eller jordmor og erstatter ikke denne.

Prosjektet har blitt omtalt i media og det er delt ut informasjon på apotek, helsestasjoner, legekontor osv. Likevel må vi konstatere at informasjonen om tilbudet ikke når gravide tidlig nok. Vi ber derfor om deres hjelp til å aktivt spre informasjon om tilbudet til kvinner som kjøper folinsyre, graviditetstester eller eggløsningstester. Det er trykket opp visittkort med kortfattet informasjon, som lett kan legges oppi handleposen. Videre er det trykket opp en plakat som det hadde vært fint om dere kunne plassere på et synlig sted i apotekets lokale.

Vi håper dere har anledning til å møte prosjektleder Elin Barane Helland for å drøfte gjennomføringen av dette og for å få utdelt materiell. Hun vil kontakte dere snarlig for en avtale.

Vi ber om at denne informasjonen videreformidles til alle ansatte i apoteket og håper deres medvirkning vil styrke det videre arbeidet.

Med vennlig hilsen

Vedlegg 6. Opplæringsdag 1

Program for dagen, 5.oktober 2012:

- Kl. 08.30 – 08.45 **Oppmøte, kaffe/te og noe å bite i**
- Kl. 08.45 – 09.00 **Åpning og velkommen**
v/Bente Høgmo Korus vest, Stavanger
- Kl. 09.00 – 10.00 Status i kommunene (jmfr mail fra prosjektleder)
- Kl. 09.45 – 10.00 **Pause**
- Kl. 10.00 – 10.45 **Kartleggingsverktøyet TWEAK**
v/Elin Barane Helland, Time kommune
- Kl. 10.45 – 11.00 **Pause**
- Kl. 11.00 – 11.30 **Hvordan gjennomføre samtalen om levevaner?**
Struktur og samtalem metode
v/Bente Høgmo, Korus vest, Stavanger
- Kl. 11.30 – 12.00 **Lunsj**
- Kl. 12.00 – 12.45 **Struktur og samtalem metode** forts.
- Kl. 12.45 – 13.00 **Pause**
- Kl. 13.00 – 13.45 **Struktur og samtalem metode** forts.
- Kl. 13.45 – 14.00 **Pause**
- Kl. 14.00 – 14.45 **Struktur og samtalem metode** forts.
- Kl. 14.30 – 15.00 **Presentasjon av materiell, oppsummering og avslutning av dagen og veien videre**

FRIDA –
Tidlig samtale med gravide om alkohol og levevaner

Opplæringsdag 2

Program for dagen, 7, februar 2013:

- Kl. 08.30 – 08.45 **Oppmøte, kaffe/te og noe å bite i**
- Kl. 08.45 – 09.00 **Åpning og velkommen**
v/Bente Høgmo Korus vest, Stavanger
- Kl. 09.00 – 10.00 **Status i kommunene** (jmfr mail fra prosjektleder)
- Kl. 10.00 – 10.15 **Evalueringen**
v/Terje Lie og Gunn Vedøy, IRIS
- Kl. 10.15 – 10.25 **Pause**
- Kl. 10.25 – 10.45 **Status i prosjektet**
v/Marianne Virtanen, Helsedirektoratet
- Kl. 10.45 – 11.15 **Hvordan øke rekrutteringen av de gravide?**
Erfaringsutveksling og idemyldring i grupper
- Kl. 11.15 – 11.30 **Plenum**
- Kl. 11.30 – 12.00 **Lunsj**
- Kl. 12.00 – 12.45 **Eksempel på samtale og bruk av materiell**
Drøftinger i plenum etterpå
- Kl. 12.45 – 13.10 **Oppfølging av gravide som røyker og snuser**
v/Eli Margrete Fjelde, Helsedirektoratet
- Kl. 13.10 – 13.20 **Pause med frukt**
- Kl. 13.20 – 14.40 **Samtalemetodikk (MI)**
v/Bente Høgmo, Korus vest, Stavanger
- Kl. 14.40 – 15.00 **Oppsummering og avslutning**

FRIDA –
Tidlig samtale med gravide om alkohol og levevaner

Opplæringsdag 3

Program for dagen, 27 august 2013:

- Kl. 09.15 – 09.30 **Oppmøte, kaffe/te og noe å bite i**
- Kl. 09.30 – 09.45 **Åpning og velkommen**
v/Elin Barane Helland Korus vest, Stavanger
- Kl. 09.45 – 10.45 **Status og erfaringer i kommunene** (jmfr mail fra prosjektleder)
- Kl. 10.45 – 11.15 **Informasjon fra KoRus/Helsedirektoratet**
- Kl. 11.15 – 11.45 **Lunsj**
- Kl. 11.45 – 13.15 **”Den vanskelige samtalen” (alkohol, overvekt)**
v/ psykolog spesialist Ulrika Håkansson
- Kl. 13.15 – 13.30 **Pause**
- Kl. 13.30 – 14.15 **Kosthold**
v/ klinisk ernæringsfysiolog, Guro Smedshaug
- Kl. 14.15 – 14.35 **Pause med frukt**
- Kl. 14.35 – 15.00 **Veiviser for samtalen**
V/Eli Margrethe Fjelde
- Kl. 15.00 – 15.15 **Oppsummering og avslutning**

FRIDA –
Tidlig samtale med gravide om alkohol og levevaner

Opplæringsdag 4

Program for dagen, 4.mars 2014:

- Kl. 09.30 – 09.45 **Oppmøte, kaffe/te og noe å bite i**
- Kl. 09.45 – 09.50 **Åpning og velkommen**
v/Elin Barane Helland
- Kl. 09.50 – 10.45 **Evaluering av prosjektet**
v/Terje Lie og Gunn Vedøy
- Kl. 10.45 – 12.00 **MI – oppfriskning**
v/Bente Sikeveland
- Kl. 12.00 – 12.45 **Lunsj**
- Kl. 12.45 – 13.45 **MI - fortsetter**
- Kl. 13.45 – 14.00 **Pause med kaffe og litt å bite i**
- Kl. 14.00 – 14.45 **MI - fortsetter**
- Kl. 14.45 – 15.45 **Utveksling av erfaringer, informasjon**
v/alle
- Kl. 15.45 – 16.00 **Oppsummering og avslutning**

FRIDA –
Tidlig samtale med gravide om alkohol og levevaner

Opplæringsdag 5

Program for dagen, 4.september 2014:

- Kl. 09.30 – 09.45 **Oppmøte, kaffe/te og noe å bite i**
- Kl. 09.45 – 09.50 **Åpning og velkommen**
v/Elin Barane Helland
- Kl. 09.50 – 10.20 **Utveksle erfaringer fra kommunene** (jf.mail fra meg i sommer)
Hvor mange fortsetter på helsestasjon? Hvordan følges de opp?
Krever de ekstra oppfølging? Samarbeide med legene?
- Kl. 10.20 – 10.30 **Pause**
- Kl. 10.30 – 11.00 **Informasjon fra Helsedirektoratet** v/Marianne og Eli
Kl. 11.00 – 11.45 **Presentasjon av en frisklivssentral og hvordan samarbeide**
v/ Randi Tjelle
- Kl. 11.45 – 12.30 **Lunsj**
- Kl. 12.30 – 13.00 **Tweak info** v/Marianne og Tone Ljosland Urstad
- Kl. 13.00 – 14.00 **Mors psykiske helse og tilknytning til barnet i magen**
v/psykolog spesialist Annette Bjelland
- Kl. 14.00 – 14.15 **Pause**
- Kl. 14.15 – 15.00 **MI- samtale om snus (og røyk)** v/Eli og Elin
- Kl. 15.00 – 15.30 **Oppsummering og avslutning**

FRIDA –
Tidlig samtale med gravide om alkohol og levevaner

HelseDirektoratet og Kompetansesenter Rus vest – Stavanger

inviterer til dagskonferanse

Levevaner i svangerskapsomsorgen Hvordan implementere erfaringer fra FRIDA- prosjektet i kommuner?

Onsdag 3. desember, 2014

Kl. 10.00 -15.00 - registrering og kaffe fra kl 09.30

på **Clarion Hotel Energi**

Ishockeyveien 2, 4021 STAVANGER

Pilotprosjektet **FRIDA** er et forebyggende tiltak i svangerskapsomsorgen i Rogaland. I prosjektkommuner har de gravide fått en ekstraordinær tidlig konsultasjon om levevaner. Dette er prøvd ut i Rogaland i 2012-2014. Evalueringen bekrefter at FRIDA samtalen er et godt og konkret tiltak på helsestasjoner.

I forslaget til Stadbudsjett 2015 (S1) skriver regjeringen at «Erfaringer fra prosjektet skal vurderes ved en revisjon av retningslinjer for svangerskapsomsorgen».

På konferansen vil vi dele erfaringer fra pilotperioden.

Kontaktperson og ytterligere opplysninger:

Elin Barane Helland, prosjektleder

Program

- Kl. 09.30 – 10.00 **Registrering, kaffe/te og noe å bite i**
- Kl. 10.00 **Åpning og velkommen**
v/Kjersti Egenberg, direktør Rogaland A-senter
- Mitt liv med FAS**
- Hva er FASD og hvordan diagnostisere og behandle**
v/Gro Løhaugen, nevropsykolog,
- Revidering av retningslinjer for svangerskapsomsorgen**
v/Helsedirektoratet
- Kl. 11.30 **Lunsj**
- Kl. 12.15 **Erfaring med FRIDA-prosjektet**
v/Elin Barane Helland, prosjektleder,
Terje Lie, IRIS (International Research Institute of Stavanger)
Erfaringer fra Sola kommune
Ørjan Daltveit, kommunalsjef oppvekst, Time
- Kl. 13.15 **Pause**
- Kl. 13.30 **”Jeg drakk litt før jeg visste jeg var gravid...”**
Masteroppg. i psykososialt arbeid-rus og avhengighet
v/Bente Høgmo, ledende helsesøster, Stavanger kommune
- Gravide avdelingen ved Rogaland A-senter**
v/Annette Bjelland, psykologspesialist
- Kl. 14.20 **Tidlig samtale og levevaner i svangerskapet**
v/Henriette Øien, avdelingsdirektør i Helsedirektoratet
- Kl. 14.45 **Oppsummering og avslutning**
v/Elin Barane Helland og Kjersti Egenberg

FRIDA –Tidlig samtale med gravide om alkohol og levevaner

Vedlegg 8. Halvårsrapport, januar 2013

Halvårsrapport for pilotprosjektet

"FRIDA" – tidlig samtale med gravide om alkohol og levevaner

Halvårsrapporten forholder seg til målene for prosjektet og prosjektbeskrivelsen.

Mål for prosjektet

Det utvikles og utprøves en tidlig samtale om alkoholbruk og levevaner i graviditet
Målet er at samtalen gjennomføres innen en uke etter at helsestasjon eller fastlege er kontaktet, fortrinnsvis uke 6-8
Pilotprosjektet gjennomføres for å utvikle samtalemetoden, få gode rutiner rundt samtalen og erfaringer fra kommuner med forebygging av føtale alkoholskader og andre skader
Piloten skal også frambringe erfaringer fra organisering av arbeidet og rekruttering av kvinner til en tidlig samtale

Prosjektbeskrivelse

Prosjektet er et oppdrag fra Helsedirektoratet og KoRus vest Stavanger er prosjektansvarlig. Gjennom prosjektet vil en blant annet få erfaring om hvor mange kvinner som vil bruke samtaletilbudet og finne ut på hvilken måte de får informasjon om tilbudet.

Prosjektet gjennomføres i fem kommuner i Rogaland

Alle nygravide i de aktuelle kommunene får et tilbud om en tidlig samtale slik at de kan få veiledning og svar på spørsmål om livsvaner
Samtalen skal gjennomføres innen en uke etter at den gravide har tatt kontakt
Samtalen erstatter ikke den nåværende første konsultasjon / innskrivning
For å få testet malen og støttematerialet grundig er målet å gjennomføre til sammen 500 samtaler i løpet av prosjektperioden
Det beregnes at jordmor bruker 40 min. pr. samtale og 20 min. til forarbeid og/eller etterarbeid
Før samtalene starter arrangeres det en opplæringsdag for alle deltakere
Det utnevnes en nasjonal referansegruppe som ledes av Helsedirektoratet og en lokal arbeidsgruppe som ledes av prosjektleder
Med prosjektmidlene utvides deltakernes stillinger med en brøk på 10 % i 6 mnd. med mulighet til forlengelse inntil 8 mnd..
Pilotprosjektet følges og evalueres av IRIS (International Research Institute of Stavanger).

Oppstart av pilotprosjektet FRIDA

Prosjektet startet formelt opp ved ansettelse av prosjektleder 1. august 2012.
Rekrutteringen av deltakerkommunene startet allerede i juni og jordmødre og leger i seks kommuner fikk invitasjon om å delta i piloten. Ved utgangen av august hadde prosjektleder vært ute i de fem kommunene som takket ja til å delta (Hå, Klepp, Sola, Sandnes og Gjesdal) og informert om FRIDA.

Det var ingen leger som meldte sin interesse for å delta, mens det var god respons og positive tilbakemeldinger fra jordmødrene og deres ledere om at dette var et prosjekt de gjerne ville være med på og ønsket velkommen. Det er til sammen 11 jordmødre som deltar i FRIDA prosjektet.

Fredag 5. oktober 2012 var det opplæringsseminar for deltakerne i prosjektet. Seminaret ble avholdt ved RAS/KoRus vest sine kurslokaler i Stavanger. Marianne Virtanen og Eli Margrethe Fjelde fra Helsedirektoratet informerte om prosjektet, og Terje Lie og Gunn Vedøy fra IRIS fortalte om deres rolle som forskere og evalueringsansvarlige inn i prosjektet. Videre fikk deltakerne en innføring i bruk av kartleggingsverktøyet TWEAK ved Elin Barane Helland (jordmor i Time kommune), og en introduksjon i elementer fra samtalemotodikken Motiverende samtale (MI) ved prosjektleder Bente Høgmo. Deltakerne ga uttrykk for at de var fornøyd med opplæringen og følte seg klar til å gå i gang med samtalen.

Dokumentasjon av prosjektet

Pilotprosjektet skal som nevnt ovenfor evalueres av IRIS (International Research Institute of Stavanger). Forskerne skal intervjuer både de gravide som har fått tilbud om en tidlig samtale og jordmødre som gjennomfører samtalen. IRIS har også utarbeidet et spørreskjema som alle de gravide i prosjektet blir bedt om å svare på. Denne evalueringen skal gi dokumentert kunnskap om pilotprosjektet slik at erfaringene fra prosjektet kan anvendes til å videreutvikle "Tidlig samtale...", slik at det blir et godt tilbud og en egnet metode for å informere gravide om alkoholbruk og andre levevaner i svangerskapet. Evalueringen skal også belyse hvilke organisatoriske forutsetninger som bør være til stede for å gjennomføre "Tidlig samtale..." og hvordan støttematerialet fungerer.

Økonomi

De økonomiske rammene for FRIDA prosjektet er på kroner 1 000 000. Alle jordmødrene som deltar i prosjektet får en 10 % økning i sine stillinger i prosjektperioden jmf avtalen mellom kommunene og Korus vest, Stavanger. Denne utvidelsen i stillingene er mulig da de fleste jordmødrene ikke arbeider full stilling i den kommunale svangerskapsomsorgen. Denne økningen tar utgangspunkt i deres individuelle avlønning og tilsvarer 0,5 arbeidsdag pr. uke i seks måneder, med mulighet til forlengelse i inntil åtte måneder ved behov. Alle fem kommuner har fått utbetalt 50 % av det totale beløpet innen utgangen av desember 2012 (se vedlagt budsjett).

Profilering og medieomtale

FRIDA-prosjektet har fått god omtale både nasjonalt og lokalt i Rogaland. Det har vært to flotte oppslag i Stavanger Aftenblad, ett i Solabladet og ett i Jærbladet. I tillegg har prosjektleder vært i NRK lokalen (Rogaland) og snakket om prosjektet. Det har også vært profilert som nyhetssak blant annet på Gjesdal kommunes nettsider og Rogaland A-senters nettsider. Også Den norske jordmorforeningen hadde ett oppslag på sine nettsider hvor de presenterte prosjektet på en veldig positiv måte. FRIDA har også blitt beskrevet som nyhet fra kompetansesentrene i siste utgave av "Rusfag". I tillegg har vi hatt annonse i både papir og nettutgavene av Jærbladet, Solabladet, Gjesdalsbuen og Sandnesposten.

Framdrift

De fem kommunene som deltar i pilotprosjektet kom i gang med samtaler i perioden november – desember 2012. Det er imidlertid stor variasjon i hvor mange samtaler som har vært gjennomført i de ulike kommunene og hvordan rekrutteringsarbeidet går. Så langt i prosjektperioden rapporterer jordmødrene at de til sammen har hatt ca. 35-40 samtaler (pr. 04.01.13). De gravide oppgir å ha fått informasjon om FRIDA gjennom lokalavisene, legekontorer og Apotek. Det er også en del gravide som tar kontakt direkte med helsestasjon og jordmor. Jordmødrene opplever at selve samtalerne går greit, at kartleggingsskjemaet er et nyttig verktøy og at de stadig blir "flinkere" til å bruke det som et utgangspunkt for en samtale med den gravide om hennes alkoholvaner. Det er imidlertid rekrutteringen av de gravide som oppleves utfordrende for de fleste jordmødrene i prosjektet. Det handler både om å nå de gravide så tidlig som i uke 6-8, og å få til et samarbeid med legesekretærer/fastleger hvor de gravide som tar kontakt med legekontoret, henvises videre til jordmor for en tidlig samtale mens de evt venter på en time hos fastlegen.

Konklusjon

Pilotprosjektet har blitt godt mottatt blant jordmødrene i de fem kommunene som deltar. Tidlig samtale om levevaner og kartlegging med TWEAK er noe som de fleste har vært opptatt av og hørt mye om de siste årene. Samarbeidet mellom prosjektleder, oppdragsgiver og kommunene har fungert veldig godt, det samme har den lokale arbeidsgruppa som består av en psykologspesialist og to jordmødre. Prosjektet har så langt også holdt seg innenfor de økonomiske rammene som ble lagt høsten 2012.

De største utfordringene er å nå de gravide så tidlig at de kan inkluderes i prosjektet. Det er ikke uvanlig at flergangsfødende kvinner venter med å ta kontakt med lege/jordmor til de er rundt uke 12 eller mer. En annen utfordring er at det i noen kommuner er vanlig at de gravide tar kontakt med fastlegen/legesekretæren når de har positiv graviditetstest. Dette fører gjerne til at kvinnene blir satt opp til første konsultasjon hos legen og ikke henvist til jordmor for tidlig samtale i tillegg til og i påvente av innskrivningssamtalen hos legen. Dette er mer eller mindre en utfordring i 4 av 5 kommuner. Hå kommune skiller seg ut med at alle gravide kommer til jordmor når de er nygravide. Her er det en etablert "kultur" hvor legene og jordmødrene har samarbeidet på denne måten også før de ble med i prosjektet, noe som gjenspeiler seg i antallet gjennomførte samtaler så langt i prosjektet.

I tillegg til planleggingen og gjennomføringen av erfaringsseminaret for prosjektdeltakerne 7. februar 2013, vil rekrutteringen av gravide og markedsføringen av pilotprosjektet være de mest sentrale oppgavene framover. Det er også viktig å fortsette å ha en god dialog med jordmødrene ute i kommunen og bistå dersom det er behov for støtte og veiledning så raskt som mulig.

Stavanger 10.01.2013

Bente Kristin Høgmo
Prosjektleder

Halvårsrapport for pilotprosjektet

"FRIDA" – tidlig samtale med gravide om alkohol og levevaner

Halvårsrapporten forholder seg til målene for prosjektet og prosjektbeskrivelsen. Målene er noe forandret underveis i prosjektet.

Mål for prosjektet

Det utvikles og utprøves en tidlig samtale om alkoholbruk og levevaner i graviditet. Målet er at samtalen gjennomføres innen en uke etter at helsestasjon eller fastlege er kontaktet og innen utgangen av graviditetsuke 9. Pilotprosjektet gjennomføres for å utvikle samtalemetoden, få gode rutiner rundt samtalen og erfaringer fra kommuner med forebygging av føtale alkohol- og andre skader. Piloten skal også frambringe erfaringer fra organisering av arbeidet og rekruttering av kvinner til en tidlig samtale og på hvilken måte de får informasjon. Samtalene skal gi kvinnene økt kunnskap og motivasjon for gode levevaner gjennom hele svangerskapet.

Prosjektbeskrivelse

Prosjektet er et oppdrag fra Helsedirektoratet og KoRus vest Stavanger er prosjektansvarlig. Gjennom prosjektet vil en blant annet få erfaring om hvor mange kvinner som vil bruke samtaletilbudet og finne ut på hvilken måte de får informasjon om tilbudet.

Prosjektet gjennomføres i åtte kommuner i Rogaland. Alle nygravide i de aktuelle kommunene får et tilbud om en tidlig samtale slik at de kan få veiledning og svar på spørsmål om levevaner. Samtalen skal gjennomføres innen en uke etter at den gravide har tatt kontakt. Samtalen erstatter ikke den nåværende første konsultasjon / innskrivning. For å få testet malen og støttematerialet grundig er målet å gjennomføre til sammen 500 samtaler i løpet av prosjektperioden. Det beregnes at jordmor bruker 40 min. pr. samtale og 20 min. til forarbeid og/eller etterarbeid. Før samtalen starter arrangeres det en opplæringsdag for alle deltakere. En nasjonal referansegruppe som ledes av Helsedirektoratet og en lokal arbeidsgruppe som ledes av prosjektleder er støttespillere i prosjektet. Med prosjektmidlene utvides deltakernes stillinger med en brøk på 10 % i 12 mnd. for de fem første kommunene, i 8 mnd. for Time kommune og i 6 mnd. for Haugesund og Karmøy kommune. Pilotprosjektet følges og evalueres av IRIS (International Research Institute of Stavanger).

Gjennomføring av pilotprosjektet FRIDA

De fem kommunene Gjesdal, Hå, Klepp, Sandnes og Sola gjennomfører samtaler.

Torsdag 7.februar var det et nytt opplærings- og evalueringsseminar for deltakerne i de fem første kommunene i prosjektet. Seminaret ble avholdt ved RAS/KoRus vest sine kurslokaler i Stavanger.

Jordmødrene refererte om status i kommunene. Som samtalene mellom prosjektleder og deltagere i prosjektet hadde vist underveis var det stor enighet om at rekruttering var den største utfordringen og det ble brukt mye tid denne dagen til å snakke om tiltak for å rekruttere flere gravide med i prosjektet.

Terje Lie fra IRIS snakket om de erfaringene de hadde gjort ut fra samtaler og evalueringsskjemaer. Det ble også informert om at jordmødrene vil bli kalt inn til fokusgruppeintervju.

Eli Fjelde fra Helsedirektoratet informerte litt om oppfølging av gravide som røyker og snuser og det ble levert ut tillegg til støttemateriell om dette temaet.

Prosjektleder snakket litt mer om samtalemotodikken (MI).

Alle kommunene ønsker å forlenge avtalene sine med nye 6 mnd og det ble også informert om at flere kommuner blir invitert med i prosjektet.

Denne dagen ble veldig god for deltagerne og deres ledere, der de hadde fått nytt pågangsmot til å fortsette arbeidet.

Skifte av prosjektleder i pilotprosjektet, FRIDA

Bente Høgmo avsluttet som prosjektleder og arbeidsforhold ved RAS/KoRus vest, 28.februar 2013 og Elin Barane Helland overtok som ny prosjektleder 1.mars 2013 i 60 % stilling.

Rekruttering av nye kommuner

Nye kommuner fikk invitasjon til å bli med i prosjektet i håp om at flere gravide skal få tilbudet.

Det endte opp med 3 kommuner, Time kommune som ble med fra 1.mars 2013 og Haugesund og Karmøy kommune som ble med fra 1.mai 2013.

Prosjektleder har vært i møter med de nye kommunene.

Torsdag 25.april ble første opplæringsdag for de nye kommunene.

Denne dagen ble gjennomført på bakgrunn av erfaringene som en hadde gjort seg med de første kommunene i prosjektet.

Kommunene presenterte seg og hvordan de var organisert.

Marianne Virtanen fra Helsedirektoratet snakket litt om bakgrunnen for prosjektet.

Prosjektleder snakket om hvordan samtalene skal gjennomføres og hvordan en kan få informert gravide om tilbudet.

Deltagerne ble satt i grupper der de diskuterte hvordan de kan bidra til å rekruttere gravide, mange gode forslag ble lagt frem.

Eli Fjelde fra Helsedirektoratet informerte litt om støttemateriellet som er utarbeidet og videreutvikles.

Gunn Vedøy fra IRIS snakket litt om evalueringen av prosjektet.

Jordmødrene var alle enige om at de gledet seg til å begynne med samtaler og rekruttering.

Dokumentasjon av prosjektet

Pilotprosjektet evalueres fortløpende av IRIS (International Research Institute of Stavanger). Forskerne har hatt intervju både med noen av de gravide som har fått tilbud om en tidlig samtale og jordmødre som gjennomfører samtale. Det er også gjort intervju med ledere til jordmødre som deltar i prosjektet. IRIS har nå også utarbeidet spørreskjemaet på engelsk. Det er også gjennomført fokusgruppe intervju med jordmødrene.

Det er pr 01.06.13 rapportert 74 innleverte evalueringsskjema fra gravide som har vært til tidlig samtale.

Økonomi

De økonomiske rammene for FRIDA prosjektet var på kroner 1 000 000,- dette er nå utvidet med nye 2 000 000,- i 2013. Prosjektet er omtalt i statsbudsjettet for 2013, og satt av 2 000 000,- som blir tilført prosjektet. Alle jordmødrene som deltar i prosjektet (17 stk), får en 10 % økning i sine stillinger i prosjektperioden jmf avtalen mellom kommunene og Korus vest, Stavanger. Denne økningen tar utgangspunkt i deres individuelle avlønning og tilsvarer 0,5 arbeidsdag pr. uke, og pågår ut oktober 2013. Det vil bli lagt frem krav om revisjon til de kommuner som mottar over 100 000,- i løpet av 2013. Midlene blir utbetalt fortløpende til kommunene når avtaler kommer ferdig underskrevet til KoRus vest, Stavanger. Beløpet blir utbetalt som tidligere avtalt, 50 % i mai/juni og 50 % i slutten av september 2013.

Hå kommune stod oppført med at de hadde 2 jordmødre i prosjektet noe som har vist seg og være feil, de har bare hatt en jordmor med. Dette har gjort til at de har fått betalt for 2 jordmødre i 10 % stilling i 6 mnd i stedet for 1 jordmor i 10 % stilling og vil da derfor ikke få mer utbetaling videre i prosjektet. Dette er diskutert og avtalt med jordmor og leder i Hå kommune.

Profilering og medieomtale

FRIDA-prosjektet har fått god omtale både nasjonalt og lokalt i Rogaland.

Det har vært møter med ansatte på apotek som også har fått nye visitt kort som de leverer ut når kvinner kjøper graviditetstest, møter med leger og legekantor.

Det er kjørt en stor annonse i Stavanger Aftenblad, små annonser i lokalaviser over flere uker om gangen.

Innlegg på Haugalandstv, og lokal radio i nord – Rogaland. Artikkel i Haugesunds avis.

Det er blitt delt informasjon og linker på facebook.

Jordmødre har stått på stand på kjøpesenter.

Artikkel på babyverden.no.

Google annonse for gravide i Rogaland, med navn og telefonnr på alle helsestasjoner hvor jordmødre jobber.

Det ble skrevet et leserinnlegg fra jordmødrene i deltagerkommunene som ble publisert i alle lokalaviser både i sør – og nord Rogaland. Artikler i aviser i etterkant av at leserinnlegget ble publisert.

Omtale på helsenorge.no/gravid.

En kan merke at dette er noe gravide kvinner har fått med seg og flere ta nå kontakt etter å ha lest eller hørt om dette andre steder en legekantor/helsestasjon.

Framdrift

Alle åtte kommunene som deltar i pilotprosjektet er godt i gang med samtalene som skal pågå ut oktober 2013. Alle de fem første kommunene ønsker å delta videre i prosjektet. Sandnes reduserer antall jordmødre fra 4 til 3 stk. Det vil da si at det er 17 jordmødre som deltar i prosjektet. Det er nå ikke store forskjeller på hvor mange samtaler de forskjellige kommunene produserer. Så langt i prosjektperioden rapporterer jordmødrene at de til sammen har hatt ca. 130 samtaler (pr. 01.06.13). De gravide oppgir å ha fått informasjon om FRIDA gjennom lokalavisene, legekontorer, apotek og sosiale medier. Det er også en del gravide som tar kontakt direkte med helsestasjon og jordmor. Jordmødrene opplever at selve samtalene går greit, at kartleggingsskjemaet er et nyttig verktøy. Rekrutteringen av de gravide blir stadig bedre. Prosjektleder har tatt seg mye av annonsering og rekruttering siden dette er noe jordmødre har liten erfaring med fra før.

Annonseringen vil fortsette og jordmødrene oppfordres også til å fortsette med å holde kontakt med legekontor og apotek. Nye plakater til å henge opp og visittkort blir delt ut med jevne mellomrom.

Konklusjon

Pilotprosjektet har blitt svært godt mottatt blant jordmødrene i de åtte kommunene som deltar. Tidlig samtale om levevaner og kartlegging med TWEAK er noe som de fleste har vært opptatt av og hørt mye om de siste årene, de er glad for å ha fått et verktøy for en god samtale. Samarbeidet mellom prosjektleder, oppdragsgiver og kommunene har fungert veldig godt, det samme har den lokale arbeidsgruppa som består av en psykologspesialist, en jordmor og tidligere prosjektleder for pilotprosjektet. Prosjektleder har satset mer på mye kontakt med jordmødrene i prosjektet. Det er og blitt nødt til å presisere mer nøye hva FRIDA tiden skal gå til, noe som til tider ikke har vært nøye nok. Prosjektet har så langt også holdt seg innenfor de økonomiske rammene som ble lagt 2012/2013.

De største utfordringene er å nå de gravide så tidlig at de kan inkluderes i prosjektet. Det har vist seg at mange ikke kommer med i prosjektet fordi de har kommet litt for sent. Mange tar kontakt rett over 10 uker og blir derfor ikke med, men jordmødrene rapporterer at de har en samtale med dem som er lik den de har for gravide som er med i prosjektet. Det er også noen kvinner som ikke kommer med i prosjektet pga språkproblemer.

Rekrutteringen av gravide og markedsføringen av pilotprosjektet vil fremdeles være de mest sentrale oppgavene framover. Det er også viktig å fortsette å ha en god dialog med jordmødrene ute i kommunen og bistå dersom det er behov for støtte og veiledning så raskt som mulig. Jordmødre rapporterer inn antall samtaler til prosjektleder hver mnd.

Det er også planlagt en ny opplærings- og erfaringsdag 27.august 2013. Dette er alle 17 jordmødre og ledere i kommunene informert om. Ulrikka Håkanson er også invitert med denne dagen.

Det er kommet en del forespørsler fra jordmødre i andre kommuner som ikke er med i prosjektet om å få opplæring i samtalemalen som en bruker i FRIDA prosjektet. Dette er noe som vil bli diskutert videre med prosjektleder, KoRus vest, Stavanger og Helsedirektoratet.

Stavanger 07.06.2013

Elin Barane Helland
Prosjektleder

Halvårsrapport 2. halvår 2013
Prosjektleder Elin Barane Helland

”FRIDA” – tidlig samtale med gravide om alkohol og levevaner

Mål for prosjektet

Det utvikles og utprøves en tidlig samtale om alkoholbruk og levevaner i graviditet. Målet er at samtalen gjennomføres innen en uke etter at helsestasjon eller fastlege er kontaktet og innen utgangen av graviditetsuke 9. Pilotprosjektet gjennomføres for å utvikle samtalemetoden, få gode rutiner rundt samtalen og erfaringer fra kommuner med forebygging av føtale alkohol- og andre skader. Piloten skal også frambringe erfaringer fra organisering av arbeidet og rekruttering av kvinner til en tidlig samtale og på hvilken måte de får informasjon. Samtalene skal gi kvinnene økt kunnskap og motivasjon for gode levevaner gjennom hele svangerskapet.

Prosjektbeskrivelse for 2013

Prosjektet er et oppdrag fra Helsedirektoratet og KoRus vest Stavanger er prosjektansvarlig. Gjennom prosjektet vil en blant annet få erfaring om hvor mange kvinner som vil bruke samtaletilbudet og finne ut på hvilken måte de får informasjon om tilbudet.

Prosjektet gjennomføres i åtte kommuner i Rogaland

Alle nygravide i de aktuelle kommunene får et tilbud om en tidlig samtale slik at de kan få veiledning og svar på spørsmål om levevaner. Samtalen skal gjennomføres innen en uke etter at den gravide har tatt kontakt. Samtalen erstatter ikke den nåværende første konsultasjon / innskrivning. For å få testet malen og støttemateriellet grundig er målet å gjennomføre til sammen 500 samtaler i løpet av prosjektperioden. Det beregnes at jordmor bruker 40 min. pr. samtale og 20 min. til forarbeid og/eller etterarbeid. Før samtalen starter arrangeres det en opplæringsdag for alle deltakere. En nasjonal referansegruppe som ledes av Helsedirektoratet og en lokal arbeidsgruppe som ledes av prosjektleder er støttespillere i prosjektet. Med prosjektmidlene utvides deltakernes stillinger med en brøk på 10 % i prosjekttiden. Pilotprosjektet evalueres av IRIS (International Research Institute of Stavanger).

Gjennomføring av pilotprosjektet FRIDA

Haugesund, Hå, Gjesdal, Karmøy, Klepp, Sandnes, Sola og Time har vært med i prosjektet 2.halvår 2013.

Tirsdag, 27.august hadde vi ett opplærings- og evalueringsseminar for deltakerne i alle de åtte kommunene i prosjektet. Seminaret ble avholdt ved Rogaland A-senter/KoRus vest, Stavanger sine kurslokaler i Stavanger. Jordmødrene i de åtte kommunene hadde ikke truffet hverandre tidligere og ble presentert for hverandre.

Jordmødrene orienterte om hvordan prosjektet gikk i deres kommuner. Klepp og Gjesdal mente at rekrutteringen fortsatt var vanskelig. I Sandnes og Sola gikk det bedre.

Alle syntes at samtaleene er nyttige og at det er en god måte å jobbe på.

Mange synes fremdeles at det er vanskelig å snakke om alkohol og overvekt.

Alle håper på en videreføring av prosjektet i 2014.

Marianne Virtanen informerte om økte midler og at det blir mulig å forlenge prosjektet ut november 2013, noe alle var positive til. Hun informerte også om høstens kampanje "Alkoholritt svangerskap".

Prosjektlederen informerte om fremdriften, antall samtaler, annonsering, media omtale og annen spredning.

Ulrika Håkansson, psykologspesialist, var invitert til å snakke om "den vanskelige samtalen" (med vekt på alkohol og overvekt). Dette var et innlegg som skapte stor interesse og engasjement og var svært nyttig.

Guro Smedshaug, klinisk ernæringsfysiolog fra Helsedirektoratet, var invitert for å snakke om kosthold. Dette skapte også stort engasjement.

Eli Fjelde presenterte den nye veiviseren for helsepersonell i svangerskapsomsorgen "Tidlig samtale om alkohol og levevaner".

Dagen var inspirerende og deltagerne ga mye positive tilbakemeldinger. Jordmødrene oppgav at de gledet seg å gå tilbake på jobb med ny inspirasjon og at de hadde fått mange gode råd.

Helsedirektoratet tok opp spørsmålet om journalføringen og oppbevaring av Tweak-skjemaene. Det er store variasjoner i kommunene i forhold til hvordan dette ble gjort.

Helsedirektoratet understreket at skjemaene ikke skulle oppbevares, men makuleres etter samtalen. Tweak-score skal vanligvis ikke noteres på kvinnens helsekort eller i kvinnens journal, men det skal gjøres hvis samtalen fører til videre tiltak.

Jordmødrene i prosjektet ønsker å danne et MI-nettverk, og prosjektlederen tar forslaget videre til KoRus vest, Stavanger.

Dokumentasjon av prosjektet

Pilotprosjektet evalueres fortløpende av IRIS (International Research Institute of Stavanger).

Det er pr 31.10.13 rapportert 310 gjennomførte samtaler og 218 innleverte evalueringsskjema fra gravide som har vært til tidlig samtale. Dette gir en svarprosent på 70 % i evalueringen.

Besvarelsene viser at både gravide som har vært til samtale og jordmødre som utfører samtalen er svært positive til samtalen. Samtaleene viser at særlig innvandrerkvinner (arbeidsinnvandrere) har stort behov for informasjon og bistand utover samtalens temaer.

Økonomi

Den økonomiske rammen for FRIDA-prosjektet var totalt 2 250 000 kr i 2012-13. Prosjektet er omtalt i statsbudsjettet for 2014 og fortsetter neste år. Alle jordmødrene som deltar i prosjektet (17 personer), har en 10 % økning i sin stilling i prosjektperioden (jf. avtalen mellom kommunene og Korus vest, Stavanger). Denne økningen tar utgangspunkt i deres individuelle avlønning og tilsvarer 0,5 arbeidsdag pr. uke. Det er lagt frem krav om revisjon til de kommuner som mottar over 100 000,- kr i løpet av 2013, det gjelder 3 kommuner som er Karmøy, Sandnes og Sola. Midlene er utbetalt fortløpende til kommunene når avtaler er kommet ferdig underskrevet til KoRus vest, Stavanger Rogaland A-senter.

Tidlig i høst ble det oppdaget en feilutbetaling i hele prosjektperioden til kommunene. Dette har ført til at kommunene har fått utbetalt for mye midler. Kommunene har fått 10 % lønnsmidler + 35 % overhead + 10 % lønnsmidler, i stedet for 10 % lønnsmidler + 35 % overhead. Dette er kommunene og Helsedirektoratet informert om. Dette blir rettet opp slik at kommunene fortsetter videre i prosjektet med de midlene som de har fått utbetalt for mye. Ellers må de betale tilbake pengene som er utbetalt for mye.

Alle kommunene har gitt tilbakemelding om at de ønsker å fortsette med prosjektet ut 1. halvår 2014. Arbeidstiden kompenseres først med tidligere utbetalte med midler (inntil ca. mars/april) og deretter med ny utbetaling etter riktig betalingsformel.

Profilering og medieomtale

FRIDA-prosjektet har fått flere omtaler både nasjonalt og lokalt i Rogaland.

Prosjektleder og jordmødre er med jevne mellomrom ute med nye visittkort på apotekene som de leverer ut når kvinner kjøper graviditetstest, prosjektleder har også vært på møte med leger og legekantor. Det er kjørt små annonser i lokalaviser over flere uker om gangen både i nord- og sør Rogaland..

Jordmødre har stått på stand på kjøpesenter.

Google-annonse for gravide i Rogaland, med navn og telefonnr på alle helsestasjoner hvor jordmødre jobber.

Prosjektet er omtalt på nettsiden helsenorge.no/gravid og i magasinet, Rus & Samfunn i høst.

Det er også skrevet et innlegg i Jordmorbladet til NSF (Norsk Sykepleierforbund)

Prosjektlederen hadde innlegg på Jordmordagene til NSF i september og på kompetansesentersamling i Ålesund i oktober. Prosjektet har også fått omtale ved en konferanse om screening av vold i Trondheim i september, og ved kampanjestart av kampanjen "Alkoholritt svangerskap" i Oslo i oktober.

Heftet "Tidlig samtale.....Veiviser for helsepersonell i svangerskapsomsorgen, kan lastes ned elektronisk eller bestilles fra Helsedirektoratet

Flere gravide kvinner tar nå kontakt etter å ha lest eller hørt om samtaletilbudet andre steder enn på legekantor/helsestasjon. Legekontorene har også blitt flinkere til å informere om tilbudet.

Framdrift

Alle de åtte kommunene jobber godt med samtalene, og alle kommunene og 16 jordmødre har fått tilbud om å delta videre i prosjektet ut juni 2014. Det er små forskjeller på hvor mange samtaler de forskjellige kommunene produserer, men det kan virke som store

kommuner har større problemer med informasjon/rekruttering enn små. Så langt i prosjektperioden rapporterer jordmødrene at de til sammen har hatt 310 samtaler (pr. 31.10.13). De gravide oppgir å ha fått informasjon om FRIDA gjennom bekjente, legekontorer, apotek og sosiale medier. Det er også en del gravide som tar kontakt direkte med helsestasjon og jordmor. Jordmødrene opplever at selve samtalen fungerer greit, at kartleggingsskjemaet Tweak, Meny - agenda og samtalemalen er nyttige verktøy. Annonsering og profilering som prosjektlederen har tatt seg av, har bidradd til mer omfattende rekruttering.

Annonseringen vil fortsette og jordmødrene oppfordres til å fortsatt holde kontakt med legekantor og apotek. Visittkort blir delt ut med jevne mellomrom. Informasjon om at prosjektet fortsetter neste år blir sendt til leger, legekantor og apotek.

Konklusjon

Pilotprosjektet har blitt svært godt mottatt blant jordmødrene i de åtte kommunene. Tidlig samtale om levevaner og kartlegging med TWEAK er noe som de fleste har vært opptatt av og hørt mye om de siste årene. Jordmødrene er glad for å ha fått et verktøy for en god samtale. Samarbeidet mellom prosjektleder, oppdragsgiver og kommunene fungerer veldig godt, det samme gjelder den lokale arbeidsgruppa. Prosjektlederen har satset på mye kontakt med jordmødrene i prosjektet. Prosjektet har holdt seg innenfor de økonomiske rammene som ble lagt 2012-2013.

De største utfordringene er fremdeles å nå de gravide så tidlig at de kan inkluderes i prosjektet.

Mange gravide kommer fremdeles ikke med i prosjektet fordi de har tatt kontakt med helsestasjonen for sent (etter 10. svangerskapsuke). Jordmødrene rapporterer imidlertid at de har en samtale med dem som er lik den de har for gravide som er med i prosjektet. Det er også noen kvinner som ikke kommer med i prosjektet pga. språkproblemer.

Rekrutteringen av gravide og markedsføringen av pilotprosjektet vil fremdeles være sentrale oppgaver. Prosjektlederen vil fortsette å ha en tett dialog med jordmødrene og raskt bistå dem dersom det er behov for støtte og veiledning. Jordmødre rapporterer inn antall samtaler til prosjektleder hver måned.

Det er også stor interesse nasjonalt for veiledningsheftet og erfaringene fra prosjektet.

Stavanger 06.12.2013

”FRIDA” – tidlig samtale med gravide om alkohol og levevaner
Rapport fra 1 halvår 2014

Mål og prosjektbeskrivelse for prosjektet

Som tidligere beskrevet i andre rapporter fra prosjektleder i FRIDA.

Antall samtaler

Kommune	Antall jordmødre	Antall samtaler 2014	Samtaler totalt i løpet av prosjektet	Deltakelse i prosjektet: antall mnd
Gjesdal	1	10	35	19
Haugesund	2	18	37	13
Hå	1	18	74	19
Karmøy	3-4	36	87	13
Klepp	1	8	42	19
Randaberg	1	2	2	3
Sandnes	3-4	18	95	19
Sauda	1			1
Sola	2-3	10	53	19
Suldal	1			1
Time	2	26	88	15
Vindafjord	1	1	1	2

Pr i dag er 20 jordmødre med i prosjektet.

Kommunene har stor spredning i antall innbyggere og dermed også antall fødsler.

Antall samtaler er varierende fra måned til måned og fra kommune til kommune.

Det en ser er at noen store kommuner har relativt dårligere rekruttering av gravide enn forventet. Dette rapporterer jordmødrene har forskjellige årsaker:

Sandnes – liten jordmordekning i forhold til antall gravide, nye sekretærer som skal sette opp timer og ikke kjenner til prosjektet. Utfordrende samarbeid med enkelte legekantor.

Sola- liten rekruttering av utkjent årsak

Karmøy – har god rekruttering og relativt godt samarbeid med legekantor.

Haugesund – ikke sekretær som kan ta imot bestillinger fra gravide. Gravide ringer legekantor og det er utfordrende å få til et samarbeid. Liten jordmorkapasitet i kommunen.

Time – har god rekruttering og godt samarbeid med legekantor, har jobbet med tidlig samtale med gravide i mange år så dette er godt innarbeidet.

Hå – har så å si alle nye gravide i kommunen tidlig. Første konsultasjon hos jordmor har vært praksis i mange år. De har felles sekretær med legekantorene.

Klepp – har liten jordmordekning til sine gravide, det vil si at så å si bare førstegangsfødende får tilbud om å gå til jordmor.

Gjesdal – ingen spesielle utfordringer.

Hå, Klepp og Time har tilnærmet like mange innbyggere og fødsler per år.

En svakhet i små kommuner kan være at det finnes bare en jordmor og enkelte velger da andre løsninger for oppfølging. Flere jordmødre i en kommune gir kvinner valg til hvem de ønsker oppfølging hos.

Randaberg, Vindafjord, Sauda og Suldal har nettopp startet i prosjektet og det er vanskelig å si noe om hvordan det vil utarte seg. Vindafjord, Sauda og Suldal er små kommuner og de har god jordmordekning. Randaberg kommune leier jordmortjeneste fra Stavanger Universitetssykehus.

Informasjonstiltak 1.halvår 2014

Prosjektet er forlenget og de ble derfor sendt ut nytt informasjonsskriv til apotekene om at en fortsetter med prosjektet ut juni 2014.

Kommunene har oppdatert info på hjemmesidene deres.

Google -annonsen fortsetter og er også oppdatert.

Prosjektleder har sendt ny info til kommuneoverleger/fastleger på mail ang. fortsettelse av prosjektet.

Etter hvert som prosjektet har blitt forlenget er det sendt ut nye avtaler til kommunenes administrasjon.

Kinoreklame ble kjørt på 4 store kinoer (Stavanger, Sandnes, Haugesund og Time) i 4 uker, i tillegg til 8 ukers reklame på nettsiden til en lokal kino i Sauda.

I april opprettet prosjektleder en facebookside. Siden har ca 80 stk som liker den og enkelte innlegg har blitt sett av opptil ca 580 personer.

Jordmorforbundet og Jordmorforeningen har hatt informasjon om FRIDA i innlegg.

Jordmødre leverer ut visittkort til apotekene i deres områder med jevne mellomrom.

Nytt leserinnlegg i lokalavisene er kommet på trykk.

Det har vært artikler i Haugesundsavis, Jærbladet, Bygdebladet og Gjesdalbuen. Det ble også kommentert fra lederen i Haugesundsavis.

FRIDA er nevnt i en kronikk i klassekampen.

Jordmødre har vært og informert på legekantor på nytt.

Stått på stand på kjøpesenter.

Jordmødre har stått på stand på konferansen, Mot til å se – evne til å handle 2014 med 370 deltakere, det ble også levert ut infoskriv til alle deltagerne om prosjektet.

Prosjektleder stod på stand på RUSDAG i Rogaland (260 deltakere).
Evalueringsrapport fra IRIS.
Informasjon til private gynekologer i området.

Opplæringstiltak 1.halvår 2014

Det ble holdt ny opplæringsdag 4.mars 2014. De som deltok på opplæringsdagen var jordmødre, deres ledere og arbeidsgruppens medlemmer.

Temaene denne dagen var blant annet evalueringsrapporten fra IRIS.

Deltagerne fikk mer opplæring i bruken av MI, prosjektleder fikk hjelp av ansatte i KoRus vest Stavanger til dette.

Det ble gitt informasjon fra Helsedirektoratet.

Oppmøte var bra og de ble mange interessante diskusjoner.

Deltagerne fikk også tilbud om mer opplæring i MI 27.mars, her møtte 7 jordmødre.

Jordmødrene har kommet med ønske om et MI nettverk for FRIDA deltakere, KoRus vest Stavanger har ikke mulighet for å hjelpe med det. Prosjektleder har selv gått på kurslederkurs i MI og kan bistå jordmødrene i veiledning og videre opplæring av MI, noe de er svært interesserte i.

Prosjektleder har vært til et informasjonsmøte i forkant av at kommunene har takket ja til å være med i prosjektet. Der har jordmødre og deres ledere vært til stede.

Nye kommuner har fått opplæring i form av en halv dag i Tweak og samtalemalen i forbindelse med oppstart.

Problemstillinger og viktige erfaringer jordmødrene har gitt uttrykk for

Jordmødrene forteller at måten samtalen blir lagt opp på fungerer veldig bra.

Meny-Agenda er nyttig og føles naturlig å bruke, ufarliggjør samtalen og sier noe om forventninger.

En opplever at gravide snakker mer når samtalen blir gjort på en MI konsistent måte.

Jordmødrene erfarer at gravide vet stort sett om anbefalingene om alkohol.

Det har vist seg utfordrende å snakke om kosthold og overvekt. Jordmødrene ønsker å ha mulighet til å samarbeide med evt. frisklivssentraler, fysioterapeuter og ernæringsfysiologer.

Det har også vist seg å være utfordrende å få kvinner til å slutte med røyk/snus.

Gravide kommer ofte alene på samtalen.

Tweak oppleves enkelt og godt å bruke som et redskap til samtalen om alkohol.

God opplæring av MI er avgjørende for hvordan samtalen går. Mye opplæring i MI gjør tryggere jordmødre.

Jordmødrene beskriver at opplæring/evalueringsseminar har gitt dem mer kunnskap og hjelp i samtalen. Tilbakemeldinger som er gitt at de føler seg heldige som har fått denne muligheten til kompetanseheving.

De opplever at det som er tatt opp i FRIDA samtalen gir god mulighet for gode samtaler videre utover i graviditeten.

Opplæringen de har fått tar de med seg i alle samtaler med gravide.

Under opplæringsdagene får de utveksle erfaringer med andre jordmødre og dette føles godt siden mange jordmødre jobber alene og i små stillinger.

Jordmødrene synes det er flott å få være med på å utvikle et nytt og godt tilbud. Sier de har savnet god opplæring/struktur tidligere. Det har vært forskjellig hva de har valgt å legge vekt på tidligere.

Sier at de føler de blir tatt godt vare på. Godt å møtes, få god mat og at de får lov å prioritere dette i en travel hverdag uten å få beskjed om at det ikke kan prioriteres i deres kommuner på grunn av kostnader og tid.

Helsestasjonen/helsesøstrene kan også få mer informasjon om hva eventuelt kvinnene synes er utfordrende og gi dem god oppfølging også etter fødsel hvis kvinnene samtykker til dette.

Oppgir at de ønsker å videreføre samtalen selv om prosjektet ikke videreføres på grunn av at det oppleves som en god måte å gjennomføre samtalen på.

Problemstillinger – prosjektleder

Blir godt mottatt når jeg ønsker å informere om prosjektet. Folk synes det høres spennende ut og mange kommuner jobber med tidlig intervensjon der FRIDA passer godt inn.

I samtale med leger opplever jeg lite motstand når jeg får komme og informere. De fleste legekontorene har ikke problem med å anbefale dette.

Lett å rekruttere nye kommuner.

Kommet mange forespørsler fra kommuner og jordmødre som ønsker å være med i prosjektet i tillegg til at gravide fra andre kommuner har tatt kontakt med meg ang ønske om samtale.

Utfordring med prosjektet er at en ikke har hatt et langtidsperspektiv. Skulle ønske at en kunne planlegge lenger frem enn et år om gangen. Dette har gjort at kontrakt om videreføring av prosjektet og utregninger må gjennomføres ca to ganger i året. Siden en ikke har kunnet langtidsplanlegge har noen takket nei til prosjektet.

Gode erfaringer med å informere politikere direkte om tilbudet og viktigheten av forebygging.

Ressursbruk i kommunene har vært en utfordring til tider.

Viktig å være tilstede på kurs og konferanser for å få/dele kunnskap til veiledning og opplæring av FRIDA deltakere.

Rask behandlingstid i kommunene.

Kan være en utfordring der kommunene kjøper jordmortjeneste av helseforetakene.

Fungert godt med tilbakemeldinger på antall samtaler fra kommunene.

Forventningsavklaring før oppstart og målet for samtalen. Viktig med god info/opplæring før oppstart.

Økonomi

Positivt med eget budsjett med øremerkede midler.

Budsjettet har vært holdt med god margin.

Har vært avgjørende å ha dette som et fullfinansiert prosjekt der kommunene får dekket hele kostnadene ved prosjektet.

Overføringene til kommunene blir utbetalt ca. hver 3 mnd og har også blitt justert ved lønnsøkning hos jordmødrene.

Prosjektbeskrivelse, Stavanger 18.06.14

Elin Barane Helland
Prosjektleder/jordmor
KoRus vest Stavanger,
Rogaland A-senter

Tilbud til gravide i Rogaland

Kan jeg spise sushi når jeg er gravid? Kan jeg ta sit-ups og klatre?

Er du gravid og bor i Gjesdal, Haugesund, Hå, Karmøy, Klepp, Sandnes, Sola eller Time, er du av de heldige som kan komme til en tidlig samtale hos jordmor. Dette er et tilbud til gravide bare i Rogaland.

I disse kommunene er levevaner i svangerskapet i fokus. Alle gravide kan få en samtale hos jordmor hvor kosthold, fysisk aktivitet, alkohol, røyking/snus og legemidler er temaer.

Av erfaring vet vi at gravide har mange spørsmål, og at graviditet er en tid hvor kvinnen ønsker å leve så sunt som mulig. "Hvilken trening er trygg? Hvilken mat kan jeg spise? Samlivet i graviditet?" Disse er noen av spørsmål som de fleste trenger svar på tidligst mulig. Graviditet innebærer mulighet for forandring i levevaner for å være sikker på at barnet får den beste starten i livet.

Hvert år fødes det rundt 60 000 barn i Norge. Før graviditeten bruker åtte av ti kvinner alkohol. Spørreundersøkelser utført for Helsedirektoratet viser at mange kvinner legger om alkoholvanene sine etter at graviditeten er bekreftet. De fleste ønsker grundig informasjon fra helsepersonell om dette og andre levevaner.

Samtalene i de åtte kommunene i Rogaland er et unikt tilbud i år. Det er kommet i stand takket være kommunene, Kompetansesenter – rus Vest, Stavanger og Helsedirektoratet. Den som har fått en positiv graviditetstest og ønsker en samtale, kan ta kontakt med sin nærmeste helsestasjon i disse kommunene og få time innen en uke. Samtalen kommer før de vanlige svangerskapskontrollene og er i tillegg til dem. Partneren er også velkommen til å være med.

Kommunejordmødre i Gjesdal, Haugesund, Hå, Karmøy, Klepp, Sandnes, Sola, Time og prosjektleder i pilotprosjektet "FRIDA" Elin Barane Helland

Vedlegg 10. Statsbudsjett 2013-2014

Post 70 Tilskudd

Det foreslås følgende flyttinger sammenliknet med saldert budsjett 2013:

2 mill. kroner fra kap. 719, post 70, knyttet til Antibiotikasenter for primærmedisin

3 mill. kroner flyttes til post 21, knyttet til kompetansetiltak mot kjønnslemlestelse

Midlene på posten kan nyttes under post 21.

Retningslinjer for svangerskapsomsorgen

Retningslinjer for svangerskapsomsorgen fra 2005 skal revideres og utgjøre del av en felles retningslinje for svangerskaps-, fødsels- og barselomsorg, jf. St.meld. nr. 12 (2008–2009), En gledelig begivenhet – om en sammenhengende svangerskaps-, fødsels- og barselomsorg. Gjennomgangen skal starte i 2014 med sikte på ferdigstilling i løpet av året. I forkant av en helhetlig gjennomgang skal eksisterende retningslinjer oppdateres på temaet vold mot gravide. 1,1 mill. kroner foreslås videreført over kap. 762, post 21/70.

Tidlig samtale om livsvaner i graviditet som del av svangerskapsomsorg

Regjeringen vil redusere antall medfødte alkoholskader og andre skader som skyldes

gravides bruk av alkohol og andre rusmidler. Som del av oppdrag knyttet til

Opptrappingsplan for rus (2007–2012), jf. også Meld. St. 30 (2011–2012), Se meg! En

helhetlig rusmiddelpolitikk, og Innst. 207 S (2012–2013), startet Helsedirektoratet høsten

2012 opp et pilotprosjekt i svangerskapsomsorgen med tidlig samtale om livsvaner i

graviditet. Formålet med prosjektet er utprøving av tidlig samtale med rådgivning, utvikling

av samtalemetode og samtalerutiner, og få erfaringer med forebygging av medfødte

alkoholskader og andre skader. Videre ønsker man erfaring med rekruttering av kvinner til

tidlig samtale og organisering av arbeidet, antall som ønsker å benytte tilbudet og på

hvilken måte de får informasjon. Prosjektet skjer i samarbeid med kompetansesenter rus

vest i Stavanger og evalueres av forskningsinstituttet IRIS. Samtalen skal komme i tillegg til

ordinær førstegangskonsultasjon som vanligvis skjer i uke 10–12 i svangerskapet. Det er

behov for tidlig informasjon til gravide bl.a. om alkohol, tobakk, legemidler, andre rusmidler,

folat, tidlig ultralyd og ev. overvekt.

Per juli 2013 deltar åtte kommuner og atten jordmødre i Rogaland i prosjektet og rundt 120

gravide kvinner har vært med. I tillegg til samtaler med gravide omfatter prosjektet

informasjon til gravide og opplæring av jordmødre. Det har vist seg mer tidkrevende enn

antatt å rekruttere/gjøre samtaletilbudet kjent for kvinner som nylig har fått vite om

graviditeten. Erfaringer så langt viser at både jordmødre og gravide er positive til tiltaket.

Flere kommuner har meldt sin interesse, og et veiledningshefte for helsepersonell vil

foreligge høsten 2013. Informasjon finnes på www.Helsenorge.no.

Det foreslås at tiltaket videreføres med 2 mill. kroner i 2014.

Post 70 Tilskudd

Retningslinjer for svangerskapsomsorgen

Retningslinjer for svangerskapsomsorgen fra 2005 skal revideres og utgjøre en del av en felles retningslinje for svangerskaps-, fødsels- og barselomsorg, jf. St.meld. nr. 12 (2008–2009), En gledelig begivenhet – om en sammenhengende svangerskaps, fødsels- og barselomsorg. Retningslinje for barselomsorgen, Nytt liv og trygg barseltid for familien, ble publisert i april 2014. Temaet vold mot gravide i eksisterende svangerskapsretningslinje er oppdatert og ble publisert i mai 2014 – Retningslinje for svangerskapsomsorgen – hvordan avdekke vold. Gjennomgangen av Retningslinjer for svangerskapsomsorgen i sin helhet skal starte høsten 2014 med sikte på ferdigstilling så raskt det lar seg gjøre. 1,1 mill. kroner foreslås videreført over kap. 762, post 21/70.

Tidlig samtale om livsvaner i graviditet som del av svangerskapsomsorg

Som del av oppdrag knyttet til opptrappingsplan for rus (2007–2012), jf. også Meld. St. 30 (2011–2012), Se meg! En helhetlig rusmiddelpolitikk, og Innst. 207 S (2012–2013), startet Helsedirektoratet høsten 2012 opp et pilotprosjekt i svangerskapsomsorgen med tidlig samtale om livsvaner i graviditet. Formålet har vært å prøve ut tidlig samtale med rådgivning, utvikling av samtalemetode og samtalerutiner, og få erfaringer med forebygging av medfødte alkoholskader og andre skader. Direktoratet ønsket også erfaring med rekruttering av kvinner til tidlig samtale og organisering av arbeidet. Evalueringen av prosjektet er utført av forskningsinstituttet Iris. Rapporten forelå medio mai 2014. Denne viser at både gravide og jordmødre er fornøyde og mener tidlig samtale dekker et reelt behov hos gravide. Utfordringer er bl.a. å etablere kontakt med gravide tidlig i svangerskapet og kapasiteten i jordmortjenesten. Utvalget er lite, men en ser at høyt utdannede kvinner oftere går til jordmor i svangerskapet og er overrepresentert i utvalget. Innvandrere er i liten grad blitt del av prosjektet. Organiseringen under helsestasjonene har fungert godt.

Helse- og omsorgsdepartementet viser til gjennomgangen av Retningslinjer for svangerskapsomsorgen fra 2005 omtalt over. Mange temaer, også nye, skal gjennomgås. Et forslag til revidert retningslinje må omfatte en anbefaling om antall konsultasjoner i svangerskapet ut fra en totalvurdering basert på prioritering og utredning av økonomiske og administrative konsekvenser. Tidlig samtale i svangerskapsomsorgen har et potensial for å ta opp forskjellige temaer. Erfaringene fra pilotprosjektet må tas inn i retningslinjearbeidet.

Det foreslås derfor ikke å videreføre eller utvide prosjektet. 2 mill. kroner foreslås omdisponert til de allmennt medisinske forskningsenhetene, se under.

Vedlegg 11. Kvalitativ spørreundersøkelse

Kvalitativ spørreundersøkelse blant deltakere i prosjektet Tidlig samtale med gravide ... (FRIDA)

Det ble gjennomført strukturerte intervjuer per telefon for å få mer informasjon om hvordan gravide kvinner som hadde hatt tidlig samtale, betraktet samtalen etterpå da det hadde gått lengre tid fra samtalen (4-10 måneder). Jordmødrene i kommuner spurte kvinner om de vil bli intervjuet. Prosjektlederen fikk 30 navn og hun fikk kontakt med 24 i intervjuperioden 24.10.-14.11.2014 og alle fikk samme ni spørsmål. Samtalen hadde oftest funnet sted 8. svangerskapsuke, de tidligste uke 5 og seneste uke 9.

Oppsummering av intervjuene

Spm 1 Husker du hvordan du fikk vite om tilbudet om tidlig samtale?

Det er stor spredning hvor kvinnene har fått informasjon om tilbudet. 1 har sett plakat på apotek, 1 lest i avis, 3 er blitt informert av venninne/søster, 1 har googlet og kommet til kommunens nettside og 3 andre har lest på kommunens nettsider, 7 har fått info på legekontor og 8 på helsestasjon eller ringt jordmor for å få tid.

Spm 2 Hvilke forventninger hadde du til samtalen og ble forventningene oppfylt?

Flere spesifiser ikke forventningene sine. Noen ville ha generell info om graviditeten, tips for mat osv., vite om oppfølgingen i svangerskapet og kunne stille spørsmål (etter å ha lest mye), hvis 1.gang «alt nytt»

Spm 3 Hva var best i samtalen? Tok du initiativ til å ta opp egne temaer? Var det god dialog med jordmor?

Mange tok opp egne temaer og det en lurte på. Jordmor hadde god tid til samtale og kvinnene fikk god info muntlig og skriftlig. Flere nevner råd om mat, noe forvirrende info på nettet. Jordmødrene fikk positive omtaler (rolig, profesjonell, imøtekommende osv.)

Spm 4 Var det noe som ikke fungerte i samtalen?

19 nei, 1 syntes det var mye om røyk og alkohol (som ikke var problem for henne), en ønsket mer om fysisk aktivitet og én oppgav at kjemien mellom dem ikke var bra.

Spm 5 Ønsket du å endre noen levevaner etterpå? Gjennomførte du noen endringer?

Bare 4 nevnte ingen endringer. 10 nevnte mat /kosthold derunder brus/omega3/kaffe/te/vitaminer. 2 oppgav at de hadde sluttet å røyke eller snuse, og 3 nevnte info/ å slutte med om alkohol. Fysisk aktivitet /hvordan trene ble nevnt av 4. 5 nevnte det å bli mer bevisst ble viktigere.

Spm 6 Ble noen temaer av samtalen tatt opp på nytt i senere svangerskapskontroller av jordmor eller lege – hvilken / hvilke?

Åtte stykker nevnte at temaet kosthold ble tatt opp på nytt senere i svangerskapet, 1 nevnte alkohol og tre røyk.

Spm 7 Hva tenker du å ha den første konsultasjonen innen uke 8 eller 9 i svangerskapet?

Opplevde du at det var nyttig å ha en slik samtale tidlig i svangerskapet?

Alle (24) svarte at de synes det var nyttig og godt å ha en tidlig samtale med jordmor. To mente at dette behovet nok var størst hos 1. gangsfødende.

Spm 8 Savner du noe i svangerskapskontrollene slik de er i dag? Hvordan kan tilbudet til gravide bli bedre?

Tre synes det er for lang tid mellom kontrollene, en synes psykisk helse burde vektlegges mer og en savnet flere blodprøver. Fem synes at muligheten til å få oppfølging hos jordmor burde bli bedre og to savnet mer informasjon om rettigheter, permisjon osv. samt en ønsket mer om amming. Seks stykker synes tidlig ultralyd burde bli et fast tilbud.

Spm 9 Hvem har fulgt deg opp i svangerskapet? Mest jordmor? Mest lege? Begge i like stor grad?

14 stykker har gått annenhver gang hos jordmor og lege. En har gått bare hos jordmor. Syv stykker har gått mest hos lege og litt hos jordmor, fire av disse nevner at sykdom og behov for sykemelding var årsaken til at de gikk hyppigere til lege. Fire stykker har gått mest hos jordmor og litt hos lege.

Meny - agenda

